

ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้: เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ดึกว่างอยู่กับเนื้อหามากมาย

Reducing the Time for knowledge Acquisition: Experiential Learning Compared to Conventional Learning

ดนูชา ปนคำ*

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา

Danucha Ponkhum*

Kasetsart University Laboratory School,
Center for Educational Research and Development

บทคัดย่อ

“ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” เป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่มีทักษะชีวิตโดยเฉพาะทักษะที่จำเป็นในการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 การจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ครูจำเป็นต้องทำความเข้าใจทฤษฎี หลักการ และแนวคิดของกิจกรรม จากนั้นจึงวิเคราะห์ความพร้อมของสถานศึกษา และนักเรียนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุตามจุดหมาย

เอกสารประกอบการจัดกิจกรรมที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา จัดทำขึ้นมี 4 รายการ ได้แก่ 1) คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” 2) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 3) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 4) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ผู้เขียนได้ศึกษาเอกสารดังกล่าว วิเคราะห์ทฤษฎี หลักการและแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้ “เพิ่มเวลารู้” ไปสู่การจัดกิจกรรมในมุมมองของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาซึ่งสามารถประยุกต์ไปใช้ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้

* ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
e-mail: danucha_pk@hotmail.com

ความหมายของ“ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

ความหมายของคำว่า “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ความหมายของคำว่า “ลดเวลาเรียน” หมายถึง การลดเวลาเรียนภาควิชาการ และการลดเวลาของการจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้รับความรู้ เช่น การบรรยาย การสาธิต การศึกษาใบความรู้ให้น้อยลง จากความหมายดังกล่าว เมื่อพิจารณาโครงสร้างเวลาที่กำหนดไว้ พบว่า เวลาเรียนรวมของทั้ง 8 กลุ่มสาระ ไม่ได้ลดลง แต่มีการเสนอให้สถานศึกษาปรับเวลาเรียนของแต่ละกลุ่มสาระได้ตามความเหมาะสม และจัดให้มีการบูรณาการการเรียนรู้ นั่นคือ ใช้เวลาเท่าเดิมแต่จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาสาระ และมีเวลาในการทำกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น

สำหรับคำว่า “เพิ่มเวลารู้” หมายถึง การเพิ่มเวลาและให้โอกาสนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีประสบการณ์ตรง ได้คิดวิเคราะห์ ทำงานเป็นทีม และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุขด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลาย โดยกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” คือ กิจกรรมในส่วนของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเดิมกำหนดให้จัดกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน (ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ นักศึกษาวิชาทหาร ชุมนุม ชมรม) และ กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์นั้น ให้ปรับมาเป็นการจัดกิจกรรมใน 4 หมวด 16 กลุ่มกิจกรรม ดังนี้

หมวดที่ 1 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมบังคับตามหลักสูตร) ประกอบด้วย 3 กลุ่มกิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมแนะแนว 2) กิจกรรมนักเรียน และ 3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

หมวดที่ 2 สร้างเสริมสมรรถนะและการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 กลุ่มกิจกรรม ได้แก่ 1) พัฒนาความสามารถด้านการสื่อสาร 2) พัฒนาความสามารถด้านการคิดและการพัฒนากรอบความคิดแบบเปิดกว้าง (Growth Mindset) 3) พัฒนาความสามารถด้านการแก้ปัญหา 4) พัฒนาความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยี และ 5) พัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

หมวดที่ 3 สร้างเสริมคุณลักษณะและค่านิยม ประกอบด้วย 4 กลุ่มกิจกรรม ได้แก่ 1) ปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกการทำประโยชน์ต่อสังคม มีจิตสาธารณะและการให้บริการด้านต่างๆ ทั้งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อส่วนรวม 2) ปลูกฝังความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ 3) ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม (มีวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ อดทน มุ่งมั่นในการทำงาน กตัญญู) และ 4) ปลูกฝังความรักความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และหวงแหนสมบัติของชาติ

หมวดที่ 4 สร้างเสริมทักษะการทำงาน การดำรงชีพ และทักษะชีวิต ประกอบด้วย 4 กลุ่มกิจกรรม ได้แก่ 1) ตอบสนองความสนใจ ความถนัด ความต้องการของผู้เรียน 2) ฝึกการทำงาน ทักษะทางอาชีพ ทรัพยากรทางปัญญา อยู่อย่างพอเพียง และมีวินัยทางการเงิน 3) พัฒนาความสามารถด้านการใช้ทักษะชีวิต และ 4) สร้างเสริมสมรรถนะทางกาย

จากกิจกรรมการเรียนรู้ 4 หมวด 16 กลุ่มกิจกรรมดังกล่าว เมื่อวิเคราะห์แล้ว พบว่า สถานศึกษาสามารถจัดกิจกรรมโดยบูรณาการกิจกรรมหมวดต่างๆ หรือ กลุ่มกิจกรรมต่างๆ เข้าด้วยกันได้ เช่น การจัดกิจกรรมในหมวดที่ 3 กลุ่มกิจกรรม “ปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกการทำประโยชน์ต่อสังคม มีจิตสาธารณะ

และการให้บริการด้านต่างๆ ทั้งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อส่วนรวม” นั้น สามารถจัดกิจกรรมให้ “ตอบสนองตามความสนใจ ความถนัด ความต้องการของผู้เรียน” ซึ่งเป็นกลุ่มกิจกรรมในหมวดที่ 4 และยังสามารถจัดกิจกรรมให้บูรณาการกับหมวดที่ 2 กลุ่มกิจกรรม “พัฒนาความสามารถด้านการแก้ปัญหา” และอื่นๆ ได้อีกด้วย

สรุปได้ว่า “การลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” เป็นการปรับเปลี่ยน 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระให้เพิ่มการบูรณาการเพื่อลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา เพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ส่วนที่ 2 การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีการเพิ่มเติมกรอบกิจกรรมจากกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์นั้น มาเป็นการจัดกิจกรรมใน 4 หมวด 16 กลุ่มกิจกรรม ที่เน้นให้นักเรียนมีโอกาสปฏิบัติจริง นำไปสู่การสร้างความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งมีทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะชีวิต ทักษะการแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม เสริมสร้างคุณลักษณะ ค่านิยมที่ดีงาม และความมีน้ำใจต่อกัน

แนวคิดการจัดกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้”

เมื่อวิเคราะห์ทำความเข้าใจความหมายของ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” แล้วพบว่า แนวคิดในการจัดกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” นั้นให้ความสำคัญกับ “การสร้างความรู้ด้วยตนเอง” ซึ่งทฤษฎีการเรียนรู้ที่สนับสนุนแนวคิดดังกล่าว ได้แก่ **ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์** ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยการสร้างความรู้ของผู้เรียนที่เชื่อว่าผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ ไม่ใช่เป็นผู้รับความรู้ การสร้างความรู้ของผู้เรียนเกิดจากการนำประสบการณ์หรือสิ่งที่พบเห็นในสิ่งแวดล้อมหรือสารสนเทศใหม่ที่รับมาเชื่อมโยงกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิมมาสร้างเป็นความเข้าใจของตนเอง

การสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์นั้น นักเรียนจำเป็นต้องใช้ความรู้เดิมที่มีอยู่ในการลงมือปฏิบัติ ค้นคว้า สืบสอบ สืบหาในสถานการณ์จริง หรือใกล้เคียงสถานการณ์จริงมากที่สุด เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ใหม่ หลังจากนั้นต้องตรวจสอบความถูกต้องของความรู้ที่ได้มาโดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน หรือครู หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยใช้การอภิปราย ชักถาม การจัดประสบการณ์ที่หลากหลายให้นักเรียนได้พิจารณาไตร่ตรองความรู้ที่ได้มาเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการบูรณาการความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ด้วยตนเอง จะทำให้ความรู้ใหม่นั้นมีความหมายกับตัวนักเรียน นักเรียนสามารถเข้าใจได้อย่างลึกซึ้งและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

เมื่อกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” ตั้งอยู่บนแนวคิดของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ครูผู้จัดกิจกรรมจึงต้องทำความเข้าใจทฤษฎีก่อนนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้กิจกรรมที่จัดนั้นไม่เป็นเพียงการทำกิจกรรมที่สนุก สนองความสนใจของนักเรียน แต่ไม่ได้สร้างนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งความสามารถในการสร้างความรู้นี้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการใช้ชีวิตของนักเรียนทั้งในปัจจุบันและอนาคต

หลักการของการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ การปฏิบัติจริงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้ นักเรียนสามารถสร้างความรู้ได้ ซึ่งการปฏิบัติจริงที่นั่นหากยึด **หลักองค์ 4 แห่งการศึกษา** จะทำให้การปฏิบัตินั้นสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

หลักองค์ 4 แห่งการศึกษา ได้แก่ 1) พุทธิศึกษา ความรอบรู้วิชาการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต การศึกษา และการเรียนรู้ 2) จริยศึกษา การมีศีลธรรมจรรยาที่ดี มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และมีสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม 3) หัตถศึกษา ความรู้และทักษะในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีต่องานและเห็นคุณค่าของการทำงาน และ 4) พลศึกษา การมีสุขภาพแข็งแรง การกินอาหารที่ถูกต้อง และการออกกำลังกายที่เหมาะสม รวมทั้งความสะอาดและสุขภาพไปด้วย (4 H – HEAD HEART HAND HELTH)

หลักองค์ 4 แห่งการศึกษา เป็นหลักการสำคัญที่ช่วยครูให้ออกแบบกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม กล่าวคือ กิจกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติเพื่อสร้างองค์ความรู้ นั้น ต้องเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาความรู้ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม ไม่ใช่ได้ความรู้จากการบอกของครู (พุทธิศึกษา) กิจกรรมต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกลักษณะนิสัยดีๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความเสียสละ สำนึกเพื่อส่วนรวม การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เป็นต้น ครูต้องช่างสังเกตและอบรมนิสัยดีๆ ให้กับนักเรียน ไม่ให้ความสำคัญเฉพาะผลสำเร็จของงานที่เกิดขึ้นเท่านั้น (จริยศึกษา) กิจกรรมต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนฝึกฝนการทําย่างเป็นระบบ มีการวางแผน (PLAN) การลงมือปฏิบัติตามแผน (DO) การตรวจสอบหลังจากปฏิบัติ (CHECK) และการแก้ไขปรับปรุงผลงาน (ACT) รวมทั้งการคิดสร้างสรรค์ผลงานหรือชิ้นงาน และเห็นคุณค่าของการทำงานอย่างเป็นระบบ (หัตถศึกษา) นอกจากนั้นในกรณีที่กิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับด้านสุขภาพอนามัย ครูก็ต้องให้ความสำคัญด้วย เช่น การประกอบอาหาร ต้องไม่เพียงศึกษาวิธีการประกอบอาหารลงมือประกอบอาหาร ตรวจสอบ ปรับปรุง จนได้อาหารที่รสชาติดี แต่กระบวนการทำอาหารของนักเรียนจะต้องให้ความสำคัญกับความสะอาดของผู้ทำอาหาร ภาชนะต่างๆ รวมไปถึงสถานที่ในการประกอบอาหารต้องถูกสุขลักษณะ หรือแม้แต่กิจกรรมที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยโดยตรง ครูก็ให้ความสำคัญกับสุขภาพอนามัยของนักเรียนด้วย เช่น กิจกรรมทำนา หรือเลี้ยงปลาตกในบ่อซีเมนต์ ครูต้องดูแลให้นักเรียนทำความสะอาดของร่างกายอย่างถูกต้องหลังปฏิบัติกิจกรรม (พลศึกษา)

การจัดกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” ที่ใช้แนวคิดตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ผสมผสานกับหลักองค์ 4 แห่งการศึกษา หลักองค์ 4 แห่งการศึกษา จัดว่าเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีทักษะสำคัญอันจำเป็นในการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21

การบริหารจัดการเวลา

ช่วงเวลาในการจัดกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” ที่ปรากฏในแนวทางการปรับตารางเรียน พบว่า มีการกำหนดให้ใช้เวลาในช่วง 1 ชั่วโมงหลังเรียนชั่วโมงสุดท้ายในแต่ละวัน โดยระดับประถมศึกษาเรียนชั่วโมงสุดท้ายเสร็จเวลา 14.30 น. แต่นักเรียนกลับบ้าน เวลา 15.30 น. ทำให้มีเวลา 1 ชั่วโมงก่อนกลับบ้านในการจัดกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” ส่วนระดับมัธยมศึกษาให้เพิ่มเวลา สำหรับทำกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” วันละ 1 ชั่วโมง หลังจากการเรียนชั่วโมงสุดท้าย

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ช่วงเวลาสำหรับกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” ที่กำหนดไว้ดังกล่าวข้างต้น เป็นการบริหารจัดการเวลาที่ชัดเจน สถานศึกษาสามารถจัดกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” ให้กับนักเรียนในชั่วโมงสุดท้ายก่อนกลับบ้าน แต่การแยกเวลาออกไปจัดกิจกรรมในช่วงก่อนกลับบ้านนั้นอาจไม่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการสักเท่าใด เนื่องจากการจัดกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” นั้นนอกจากจะจัดแยกออกมาจัดเป็นกิจกรรมพิเศษเพื่อให้นักเรียนเลือกหรือเสนอกิจกรรมที่สนใจแล้ว ยังสามารถจัดให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชา ทั้ง 8 กลุ่มสาระ เช่น ในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้เขียนได้จัดกิจกรรม “ทอดผ้าป่ามหากุศล” เพิ่มเติมขึ้นจากที่หลักสูตรได้กำหนดตัวชี้วัดไว้ ในลักษณะเช่นนี้หากจัดกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้...ทอดผ้าป่ามหากุศล” โดยเพิ่มเวลาเข้าไปรวมกับการจัดการเรียนรู้ปกติ โดยให้นักเรียนได้ลงมือศึกษาเรื่องการทอดผ้าป่า ทำต้นผ้าป่า และได้ทอดผ้าป่าจริงก็จะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหา และลงมือปฏิบัติจริง ต่อเนื่องเชื่อมโยงกันไปส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ ได้อย่างชัดเจน มากกว่าการเรียนรู้สังคมศึกษาในช่วงเช้า แล้วรอไปทำกิจกรรมทอดผ้าป่าในช่วงบ่ายก่อนกลับบ้าน (รายละเอียดอยู่ในตัวอย่างกิจกรรม)

อย่างไรก็ตามการจัดกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” โดยบูรณาการไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มสาระนั้น มีข้อพึงระวังอยู่ที่ครูต้องวางแผนว่า จะสอนตามมาตรฐานและตัวชี้วัดอย่างไร เพียงใด และจะจัดกิจกรรมเสริมเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นส่วนของกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” อย่างไร เพียงใด เพราะหากครูไม่ได้วางแผนออกแบบกิจกรรมทั้งตามตัวชี้วัด และกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” อย่างรอบคอบ อาจเกิดเหตุการณ์ที่ครูใช้เวลาทั้งหมดไปกับการสอนเนื้อหาตามตัวชี้วัดโดยนักเรียนไม่มีโอกาสได้ทำกิจกรรมในส่วนของ “เพิ่มเวลารู้” เลยก็อาจเป็นได้

ในความเห็นของผู้เขียนการบริหารจัดการเวลาสำหรับการจัดกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” อาจทำได้ใน 2 แนวทาง ได้แก่ แนวทางที่ 1 ใช้เวลาในช่วงก่อนกลับบ้านตามที่คู่มือการบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” เสนอไว้ แนวทางที่ 2 เพิ่มเวลาให้กับการจัดการเรียนรู้ปกติเพื่อให้ได้เรียนรู้ตามตัวชี้วัด และลงมือปฏิบัติอย่างสอดคล้อง และต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน

แนวทางการกำหนดกิจกรรม

จากคู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” เสนอแนวทางการกำหนดกิจกรรม 3 แนวทาง ได้แก่ แนวทางที่ 1 โรงเรียนจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้นักเรียนเลือกตามความถนัด ความสนใจ รายบุคคล/ รายกลุ่ม แนวทางที่ 2 โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนรายบุคคล/ รายกลุ่มเสนอกิจกรรม ครูเป็นที่ปรึกษาพิจารณา ดูแล ช่วยเหลือ แนวทางที่ 3 โรงเรียนจัดกิจกรรมทั้งแนวทางที่ 1 และแนวทางที่ 2 ที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และชุมชน

การจัดกิจกรรมตามแนวทางที่ 1 2 และ 3 ตามที่ได้กำหนดไว้นั้น เป็นแนวทางที่โรงเรียนสามารถทำได้ และเป็นการกำหนดกรอบการจัดกิจกรรมที่ทำให้ครูต้องจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือก หรือเสนอกิจกรรมที่นักเรียนสนใจ แต่อย่างไรก็ตามผู้เขียนมีความเห็นว่ากิจกรรมบางอย่างที่เป็นไปตามแนวคิดของกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” และครูมีความเห็นว่าเหมาะสมก็อาจจัดให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมได้

การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกทำกิจกรรมตามความสนใจเป็นสิ่งที่ดี แต่บางกิจกรรมที่ครูจัดเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าต่อชีวิตนักเรียน ก็ควรให้นักเรียนทุกคนได้ปฏิบัติกิจกรรมนั้น ส่วนการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เสนอกิจกรรมตามความสนใจก็เป็นสิ่งที่ดี แต่ด้วยประสบการณ์อันจำกัดของนักเรียน นักเรียนบางส่วนอาจไม่สามารถเสนอกิจกรรมที่นำไปสู่วัตถุประสงค์ของกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” ได้ ดังนั้นครูจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดกิจกรรมที่มีคุณค่าสำหรับนักเรียน ซึ่งนับเป็นก้าวแรกที่จะนำพานักเรียนให้เดินไปสู่จุดหมายตามที่กิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” กำหนดไว้

ตัวอย่างกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้”

กิจกรรม “ทอดผ้าป่า มหากุศล” ที่ผู้เขียนแสดงเป็นตัวอย่างนี้เป็นกิจกรรมที่ได้จัดขึ้นในปีการศึกษา 2558 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ซึ่งมีห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 7 ห้อง นักเรียนทั้ง 7 ห้องต่างมีต้นผ้าป่าของห้องตนเองที่ไม่มีต้นผ้าป่าต้นใดเหมือนกันเลย

กิจกรรม “ทอดผ้าป่า มหากุศล”

ลักษณะกิจกรรม

กิจกรรม “ทอดผ้าป่า มหากุศล” เป็นกิจกรรมของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม กำหนดตัวชี้วัดให้นักเรียนมีมรรยาทของความเป็นศาสนิกชนที่ดี ในการถวายของแก่พระภิกษุ การปฏิบัติตนในขณะฟังธรรม และการปฏิบัติตนตามแนวทางของพุทธศาสนิกชนเพื่อประโยชน์ต่อศาสนา รวมทั้งให้นักเรียนสามารถอธิบายประโยชน์ของการเข้าร่วมในศาสนพิธี พิธีกรรม และกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง

การจัดการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดดังกล่าวข้างต้น หากใช้การบรรยาย การค้นคว้า การอภิปราย การแสดงบทบาทสมมติ การดูวีดิทัศน์ หรือการเล่นเกม อาจทำให้นักเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาได้ แต่หากจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง สิ่งที่จะเกิดกับนักเรียนนั้นมากกว่าเพียงการรู้ และเข้าใจเนื้อหามากมายนัก

ผู้เขียนเลือกที่จะจัดกิจกรรม “ทอดผ้าป่า มหากุศล” เนื่องจากการทอดผ้าป่าสามารถทำได้ตลอดทั้งปี และพิธีกรรมไม่ซับซ้อนมากนัก นักเรียนชั้นประถมศึกษาสามารถปฏิบัติได้

กิจกรรม “ทอดผ้าป่า มหากุศล” นักเรียนจะได้ศึกษาทำความเข้าใจเรื่องราวเกี่ยวกับผ้าป่า ลงมือจัดทำต้นผ้าป่า ฝึกซ่อมเป็นนางรำ และตีกลองยาวประกอบขบวนแห่ผ้าป่า และจัดพิธีทอดผ้าป่าเหมือนจริงที่โรงเรียนโดยนิมนต์พระสงฆ์มาพิจารณารับรองผ้าป่า

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการทอดผ้าป่า
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถจัดเตรียมพิธีทอดผ้าป่าได้
3. เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตนได้เหมาะสมในการเข้าร่วมพิธีทอดผ้าป่า
4. เพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าของพิธีทอดผ้าป่า

ระยะเวลาการจัดกิจกรรม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ศาสนาพาใจสงบ เป็นหน่วยที่จัดการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดของสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 8 สัปดาห์ เป็นเวลาเรียนในเวลา จำนวน 3 คาบต่อสัปดาห์ (คาบละ 50 นาที) ซึ่งกิจกรรม “ทอดผ้าป่า มหากุศล” เป็นกิจกรรมหนึ่งในหน่วยการเรียนรู้นี้ ผู้เขียนบริหารจัดการเวลาเรียนให้นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาต่างๆ ในเวลาเรียน ส่วนการปฏิบัติเกี่ยวกับการทอดผ้าป่า จะดำเนินการทั้งในเวลาเรียน และนอกเวลาเรียน (เช้า กลางวัน และเย็น) ตามความเหมาะสม

การดำเนินการจัดกิจกรรม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 พุทธศาสนา: เมตตธรรม น้อมนำใจ มีกิจกรรมมากมายที่จัดขึ้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามตัวชี้วัด แต่ในการนำเสนอการดำเนินกิจกรรมนี้ ผู้เขียนจะขอลำถึงเฉพาะการดำเนินการจัดกิจกรรมทอดผ้าป่า มหากุศล

กิจกรรมการเรียนรู้ “ทอดผ้าป่า มหากุศล” ผู้เขียนดำเนินการดังนี้

กิจกรรมย่อยที่ 1 การหาความรู้และทำหนังสือเรื่อง “ทอดผ้าป่า มหากุศล”

1. ให้นักเรียนหาความรู้เรื่อง การทอดผ้าป่า โดยการสืบค้นจากอินเทอร์เน็ต หรือ การสอบถามจากผู้รู้ (พระสงฆ์ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง หรือผู้อื่น) นำความรู้มาอภิปรายร่วมกันให้นักเรียนทุกคนเข้าใจ ในกรณีความรู้ที่ได้ยังไม่ชัดเจน ผู้เขียนให้นักเรียนหาความรู้เพิ่มเติม แล้วนำมาอภิปรายทำความเข้าใจร่วมกัน
2. ให้นักเรียนช่วยกันจัดกลุ่มความรู้ที่หามาได้ กำหนดเป็นหัวข้อให้นักเรียนจัดระบบจากความรู้ที่หาได้เป็นหัวข้อ แล้วแบ่งกลุ่มนักเรียนให้รวมกันกำหนดหัวข้อความรู้เกี่ยวกับการทอดผ้าป่า ได้แก่ ความเป็นมาของการทอดผ้าป่า ประเภทของผ้าป่า พิธีทอดผ้าป่า (ขั้นตอนพิธีกรรม) การจัดทำต้นผ้าป่า และการแห่ผ้าป่า

3. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มให้รับผิดชอบเรียบเรียงข้อมูลความรู้ตามหัวข้อ และรวบรวมเป็นหนังสืออ่านประกอบเรื่อง “ทอดผ้าป่า มหากุศล” ของห้อง

กิจกรรมย่อยที่ 2 การเตรียมการและการเข้าร่วมพิธีทอดผ้าป่า มหากุศล

1. ประชุมนักเรียนทั้งห้องร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า หากจัดพิธีทอดผ้าป่า ควรแบ่งนักเรียนเป็นฝ่ายใดบ้าง ผลจากการประชุมแบ่งได้เป็น 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายจัดทำต้นผ้าป่า ฝ่ายขบวนแห่ผ้าป่า และฝ่ายพิธีกรรม
2. ฝ่ายจัดทำต้นผ้าป่าเป็นแม่งานในการหาแบบต้นผ้าปามาแนะนำเพื่อนในห้อง สรุปเป็นแบบของห้องต่อจากนั้นแบ่งงาน และประสานงานให้เพื่อนทุกคนในห้องมีส่วนร่วมในการจัดต้นผ้าป่า
3. ฝ่ายขบวนแห่ผ้าป่าเป็นแม่งานในการรับอาสาสมัครเป็นนางรำ และคนตีกลองยาว หน้าขบวนแห่ ประสานงานระหว่างอาจารย์นาฏศิลป์ (ที่มาช่วยสอนรำและตีกลองยาว) กับนางรำ และคนตีกลองยาว เช่น เวลาค้นหาหมายฝึกซ้อม การจัดหาชุดแต่งกาย
4. ฝ่ายพิธีกรรมเป็นแม่งานเขียนลำดับพิธีการถวายผ้าป่า และบทกล่าวอุทิศถวายผ้าป่า จัดทำเป็นเอกสารให้เพื่อนฝึกกล่าวให้คล่อง โดยให้อาจารย์ผู้สอนตรวจสอบความถูกต้องก่อน รวมทั้งเป็นพิธีกรในพิธีทอดผ้าป่าด้วย
5. ครูนิมนต์พระสงฆ์จากวัดใกล้เคียงโรงเรียนให้มาพิจารณารับรองผ้าป่าที่โรงเรียน โดยจัดห้องประชุมของโรงเรียนเป็นสถานที่จัดพิธี “ทอดผ้าป่า มหากุศล”

6. เมื่อถึงวันทอดผ้าป่า นักเรียนทุกห้องมารวมขบวนแห่ผ้าป่า โดยมีนางรำและคณะกลองยาวนำขบวน แต่ละห้องมีต้นผ้าป่าของตนเองเดินแห่ไปถึงห้องประชุมแล้วดำเนินพิธีกรรมโดยมีนักเรียนเป็นพิธีกรตลอดงาน

7. หลังจากพิธีทอดผ้าป่าเสร็จสิ้น ให้นักเรียนอภิปรายร่วมกันถึงความคิดและความรู้สึกที่ได้จัดพิธีทอดผ้าป่า มหาจุฬ และเขียนสรุปสิ่งที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

ผู้เขียนรับผิดชอบสอนนักเรียนจำนวน 3 ห้อง ได้แก่ ป.6/3 มีนักเรียนจำนวน 39 คน ป.6/5 มีนักเรียน จำนวน 39 คน และ ป.6/6 มีนักเรียนจำนวน 40 คน รวม 118 คน จากผลการทดสอบหลังการเรียน และการวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อเขียนของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรู้ดังนี้

1. นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพิธีทอดผ้าป่า

หลังจากเสร็จสิ้นพิธีทอดผ้าป่า ผู้เขียนให้นักเรียนทำแบบทดสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพิธีทอดผ้าป่าของนักเรียน ผลการทดสอบแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบหลังจากเสร็จสิ้นพิธีทอดผ้าป่า

คะแนน	ป.6/3		ป.6/5		ป.6/6		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
6	5	12.82	10	25.64	5	12.5	20	16.95
7	11	28.21	11	28.21	10	25	32	27.12
8	4	10.26	7	17.95	9	22.5	20	16.95
9	13	33.33	11	28.20	11	27.5	35	29.66
10	6	15.38	-	-	5	12.5	11	9.32
รวม	39	100	39	100	40	100	118	100

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 29.66) ได้คะแนน 9 คะแนน หรือร้อยละ 90 ของคะแนนเต็ม 10

2. นักเรียนสามารถจัดเตรียมพิธีการทอดผ้าป่าได้

จากข้อเขียนของนักเรียนแสดงให้เห็นว่าการที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมต้นผ้าป่า หรือเป็นนางรำ คนตีกลองยาวในขบวนแห่ หรือเป็นฝ่ายจัดพิธีทอดผ้าป่า ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องการจัดเตรียมพิธีทอดผ้าป่า นอกจากนั้นยังสะท้อนถึงเจตคติที่ดีต่อการทำกิจกรรมอีกด้วย ดังตัวอย่างข้อเขียนของนักเรียน ต่อไปนี้

ฉันรู้สึกภูมิใจมากที่ตนเองได้มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมผ้าป่า และรู้สึกว่าห้องของเราดีใจหทัยแตก เพราะ “ผ้าป่า” จำเป็นต้องมี “ต้น” บางห้องทำเป็นรูปต่างๆ สวยมาก แต่ขาด “ต้น” ผ้าป่า กองผ้าป่าของห้องเรานั้นได้ทำกันทุกคน เพราะใบโพธิ์ได้มาจากพวกเราทุกคน

(เด็กหญิงลีลาวดี ตรีเทพวิจิตร ป.6/5)

ผมรู้สึกภูมิใจที่ได้เล่นกลองยาว ผมรีบไปสมัครกลัวว่าจะเต็มเสียก่อน ตอนซ้อมผมตั้งใจซ้อม แต่วันจริงผมตีดังกว่าวันซ้อมมาก ผมตีจนเจ็บมือ แต่ก็รู้สึกมีความสุขและตื่นเต้นมาก

(เด็กชายญาณภักคพล หาญดำรงกุล ป.6/3)

ภาพที่ 1 เด็กๆ ช่วยกันจัดทำต้นผ้าป่านอกเวลาเรียน วันละนิด วันละหน่อย
ในที่สุดก็เสร็จสมบูรณ์ด้วยความภาคภูมิใจ

3. นักเรียนปฏิบัติตนได้เหมาะสมในการเข้าร่วมพิธีทอดผ้าป่า

จากข้อเขียนของนักเรียนแสดงให้เห็นว่าการที่นักเรียนได้มีโอกาสเข้าร่วมพิธีทอดผ้าป่าที่ตนเองได้มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมนั้น ทำให้นักเรียนมีความตั้งใจในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม ดังตัวอย่างข้อเขียนของนักเรียน ต่อไปนี้

ในช่วงแหม่นดิฉันเห็นบรรยากาศการแห่ที่สนุกสนานและเสียงจังหวะกลองที่ดิฉันชอบ ก็รู้สึกสนุกตามไปด้วย พอเข้าไปในงานพิธี ดิฉันตั้งใจสวดมนต์เพราะต้องการร่วมกิจกรรมอย่างเรียบร้อย ดิฉันรู้สึกสุขใจ ปลื้มปิติยินดีมาก โดยเฉพาะเป็นต้นผ้าป่าที่เราช่วยกันทำด้วยใจ บรรยากาศเต็มไปด้วยจิตใจที่สงบ เป็นสิ่งที่ดีจริงๆ ค่ะ

(เด็กหญิงนันทรรัตน์ หนูนุกกติ ป.6/6)

ในระหว่างสวดมนต์นั้นผมรู้สึกปวดขามาก แต่ก็อดทน ผมคิดว่าถ้าเราไม่อดทน เหมือนเราไม่ได้เข้าร่วมพิธี ผมจึงอดทนจนจบพิธี

(เด็กชายวรพล แสงสระศรี ป.6/5)

กลองยาว...พร้อม

นางรำ...พร้อม

ขบวนผ้าป่า...พร้อม

ภาพที่ 2 นักเรียนปฏิบัติตนได้เหมาะสมในการเข้าร่วมพิธีทอดผ้าป่า

4. นักเรียนเห็นคุณค่าของพิธีทอดผ้าป่า

จากข้อเขียนของนักเรียนแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม “ทอดผ้าป่า มหากุศล” ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของพิธีทอดผ้าป่า ดังตัวอย่างข้อเขียนของนักเรียน ต่อไปนี้

ผมรู้สึกดีใจที่ได้ร่วมพิธีทอดผ้าป่าในครั้งนี้ เพราะการทอดผ้าป่าครั้งนี้เป็นครั้งแรกในชีวิตของผม ผมรู้สึกอับบุญ เมื่อได้รับพรและน้ำมนต์จากพระอาจารย์

(เด็กชายธิปก เจริญภิญโญยิ่ง ป.6/6)

รู้สึกว่าการจัดกิจกรรม ทุกคนเฝ้ารอมาก ได้รับพรจากพระ ฝึกการเข้าร่วมพิธี รู้สึกว่าทุกอย่างผ่านไปอย่างเรียบร้อยและสำเร็จ เมื่อทุกอย่างผ่านไปก็รู้สึกว่าการทอดผ้าป่าครั้งนี้แตกต่างจากการทำบุญครั้งไหนๆ มีเพื่อนช่วยกันสร้างขึ้นมา ไม่ใช่แค่บริจาคเงินหรือซื้อของ

(เด็กหญิงณัฐนรี ดั่งดี ป.6/3)

ร่วมพิธีด้วยความสงบ จิตเปี่ยมสุข

พระสงฆ์พิจารณาผ้าป่า จากต้นผ้าป่าทั้ง 7 ต้น
ที่ไม่มีต้นใดเหมือนกันเลย

ภาพที่ 3 นักเรียนเห็นคุณค่าของพิธีทอดผ้าป่า

บทวิเคราะห์การจัดกิจกรรม

การจัดการเรียนรู้กิจกรรม “ทอดผ้าป่า มหากุศล” นี้ สามารถวิเคราะห์ตามทฤษฎี หลักการและแนวคิด ของกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ได้ดังนี้

1. การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

1.1 การทำหนังสือ “ทอดผ้าป่า มหากุศล” กว่านักเรียนจะทำหนังสือได้นั้น นักเรียนต้องหาความรู้จากแหล่งต่างๆ นำมาทำความเข้าใจร่วมกัน ตรวจสอบข้อมูลให้ชัดเจน ถูกต้อง ครบถ้วน แล้วจึงเรียบเรียงขึ้นใหม่เป็นหนังสือของห้อง ซึ่งการทำหนังสือ 1 เล่ม โดยนักเรียน 40 คน ไม่ใช่เรื่องง่ายเลย นักเรียนต้องใช้ความสามารถในการอ่าน การคิดวิเคราะห์ การเขียนสื่อสาร และการจัดการอย่างเป็นระบบ

1.2 การเตรียมการและการเข้าร่วมพิธี “ทอดผ้าป่า มหากุศล” ทั้งการจัดทำต้นผ้าป่า การที่นักเรียนต้องหาความรู้ว่าต้นผ้าป่ามีรูปร่าง ลักษณะเป็นอย่างไร ทำจากวัสดุใด หลังจากนั้นจึงออกแบบ และจัดทำต้นผ้าป่าของห้อง ซึ่งในการทำต้นผ้าปานั้น นักเรียนต้องแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นมากมาย เช่น ต้นกล้วยที่หามามีขนาดเล็กเกินไป ต้นผ้าป่าที่ได้ไม่สวยงามเหมือนกับที่คิดไว้ ผ้าขนหนูที่มีผู้ทำบุญมากเกินไปพับประดับตกแต่งต้นผ้าป่าจนแน่นไปหมด เงินทำบุญมีมากเกินไปจะติดลงบนต้นผ้าป่าได้หมด ต้นผ้าป่าออกแบบเป็นร่มจะติดเงินทำบุญบนร่มอย่างไรให้แข็งแรงและสามารถแกะออกได้ง่ายด้วย

เมื่อนักเรียนผ่านการปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น นักเรียนได้สร้างความรู้ของตนเองขึ้นมากมาย ซึ่งความรู้ที่สร้างขึ้นนั้น จะไม่เกิดขึ้นเลยถ้านักเรียนไม่ได้ปฏิบัติจริง

การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามหลักองค์ 4 แห่งการศึกษา

เมื่อวิเคราะห์กิจกรรมการทำหนังสือ “ทอดผ้าป่า มหากุศล” และกิจกรรมการเตรียมการ และการเข้าร่วมพิธี “ทอดผ้าป่า มหากุศล” พบว่าสอดคล้องกับหลักองค์ 4 แห่งการศึกษา ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสอดคล้องของกิจกรรม “ทอดผ้าป่า มหากุศล” กับหลักองค์ 4 แห่งการศึกษา

หลักองค์ 4 แห่งการศึกษา		กิจกรรมการเรียนรู้	
		การทำหนังสือ	การเตรียมการ และ การเข้าร่วมพิธี
พุทธิศึกษา	ความรอบรู้วิชาการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต	✓	✓
	ความรอบรู้วิชาการที่จำเป็นสำหรับการศึกษา	✓	✓
	ความรอบรู้วิชาการที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้	✓	✓
จริยศึกษา	การมีศีลธรรมจรรยาที่ดี		✓
	การมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น		
	การมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่	✓	✓
	การมีสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม	✓	✓
หัตถศึกษา	ความรู้และทักษะในการทำงาน	✓	✓
	การมีความคิดสร้างสรรค์	✓	✓
	การมีทัศนคติที่ดีต่องาน	✓	✓
	การเห็นคุณค่าของการทำงาน	✓	✓
พลศึกษา	การมีสุขภาพแข็งแรง		
	การกินอาหารที่ถูกต้อง		
	การออกกำลังกายที่เหมาะสม		
	การมีความสะอาดและสุขาภิบาล		

จากตารางที่ 2 แสดงความสอดคล้องของกิจกรรม “ทอดผ้าป่า มหากุศล” กับหลักองค์ 4 แห่งการศึกษา พบว่า กิจกรรมการทำหนังสือ “ทอดผ้าป่า มหากุศล” และกิจกรรมการเตรียมการและเข้าร่วมพิธี “ทอดผ้าป่า มหากุศล” สอดคล้องกับหลักองค์ 4 แห่งการศึกษาเหมือนกัน ได้แก่ 1) ด้านพุทธิศึกษา ในเรื่องของความรอบรู้วิชาการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต การศึกษาและการเรียนรู้ 2) ด้านจริยศึกษา ในเรื่อง การมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ และการมีสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม 3) ด้านหัตถศึกษา ในเรื่องความรู้และทักษะในการทำงาน การมีความคิดสร้างสรรค์ การมีทัศนคติที่ดีต่องาน และการเห็นคุณค่าของการทำงาน นอกจากนั้นกิจกรรมการเตรียมการและเข้าร่วมพิธี “ทอดผ้าป่า มหากุศล” ยังสอดคล้องกับด้านจริยศึกษา ในเรื่องการมีศีลธรรมจรรยาที่ดี อีกด้วย

2. การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามกรอบกิจกรรม 4 หมวด 16 กลุ่มกิจกรรม

เมื่อวิเคราะห์กิจกรรมการทำหนังสือ “ทอดผ้าป่า มหากุศล” และกิจกรรมการเตรียมการ และการเข้าร่วมพิธี “ทอดผ้าป่า มหากุศล” พบว่าสอดคล้องกับกรอบกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสอดคล้องของกิจกรรม “ทอดผ้าป่า มหากุศล” กับกรอบกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้”

กรอบกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้”		กิจกรรมการเรียนรู้	
		การทำหนังสือ	การเตรียมการ และการเข้าร่วมพิธี
หมวดที่ 2 สร้างเสริมสมรรถนะ และการเรียนรู้	1) พัฒนาความสามารถด้านการสื่อสาร 2) พัฒนาความสามารถด้านการคิดและการพัฒนา กรอบความคิดแบบเปิดกว้าง 3) พัฒนาความสามารถด้านการแก้ปัญหา 4) พัฒนาความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยี 5) พัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้	✓ ✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓ ✓
หมวดที่ 3 สร้างเสริมคุณลักษณะ และค่านิยม	1) ปลุกฝังค่านิยมและจิตสำนึกการทำประโยชน์ ต่อสังคม มีจิตสาธารณะและการให้บริการด้านต่างๆ ทั้งที่ เป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อส่วนรวม 2) ปลุกฝังความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ 3) ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม (มีวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ อดทน มุ่งมั่นในการทำงาน กตัญญู) 4) ปลุกฝังความรักความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ห่วงแหนสมบัติของชาติ	✓	✓ ✓ ✓
หมวดที่ 4 สร้างเสริมทักษะการทำงาน การดำรงชีพและทักษะชีวิต	1) ตอบสนองความสนใจ ความถนัด ความต้องการ ของผู้เรียน 2) ฝึกการทำงาน ทักษะทางอาชีพ ทรัพย์สินทางปัญญา อยู่อย่างพอเพียง และมีวินัยทางการเงิน 3) พัฒนาความสามารถด้านการใช้ทักษะชีวิต 4) สร้างเสริมสมรรถนะทางกาย	✓	✓ ✓

จากตารางที่ 3 แสดงความสอดคล้องของกิจกรรม “ทอดผ้าป่า มหากุศล” กับกรอบกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” พบว่า กิจกรรมการทำหนังสือ “ทอดผ้าป่า มหากุศล” สอดคล้องกับกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” **หมวดที่ 2 สร้างเสริมสมรรถนะและการเรียนรู้** จำนวน 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 พัฒนาความสามารถด้านการสื่อสาร กิจกรรมที่ 3 พัฒนาความสามารถด้านการแก้ปัญหา กิจกรรมที่ 4 พัฒนาความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยี และ กิจกรรมที่ 5 พัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ **หมวดที่ 3 สร้างเสริมคุณลักษณะและค่านิยม** จำนวน 1 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 3 ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม (มีวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ อดทน มุ่งมั่นในการทำงาน กตัญญู) และ **หมวดที่ 4 สร้างเสริมทักษะการทำงาน การดำรงชีพ และทักษะชีวิต** จำนวน 1 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 3 พัฒนาความสามารถด้านการใช้ทักษะชีวิต

กิจกรรมการเตรียมการและการเข้าร่วมพิธี “ทอดผ้าป่า มหากุศล” สอดคล้องกับกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” **หมวดที่ 2 สร้างเสริมสมรรถนะและการเรียนรู้** จำนวน 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 พัฒนาความสามารถด้านการสื่อสาร กิจกรรมที่ 2 พัฒนาความสามารถด้านการคิดและการพัฒนากรอบความคิดแบบเปิดกว้าง (Growth Mindset) กิจกรรมที่ 3 พัฒนาความสามารถด้านการแก้ปัญหา กิจกรรมที่ 4 พัฒนาความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยี และกิจกรรมที่ 5 พัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ **หมวดที่ 3 สร้างเสริมคุณลักษณะและค่านิยม** จำนวน 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 ปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกการทำประโยชน์ต่อสังคม มีจิตสาธารณะและการให้บริการด้านต่างๆ ทั้งที่เป็นประโยชน์ ต่อตนเองและต่อส่วนรวม กิจกรรมที่ 2 ปลูกฝังความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ กิจกรรมที่ 3 ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม (มีวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ อดทน มุ่งมั่นในการทำงาน กตัญญู) และ**หมวดที่ 4 สร้างเสริมทักษะการทำงาน การดำรงชีพ และทักษะชีวิต** จำนวน 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 2 ฝึกการทำงาน ทักษะทางอาชีพ ทรัพย์สินทางปัญญา อยู่อย่างพอเพียง และมีวินัยทางการเงิน กิจกรรมที่ 3 พัฒนาความสามารถด้านการใช้ทักษะชีวิต

บทสรุป

การจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ไม่ใช่สิ่งใหม่สำหรับครู ที่ผ่านมามีครูคุ้นเคยกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมชมรม กิจกรรมชุมนุม อยู่แล้ว จึงไม่ใช่เรื่องยากที่ครูจะจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” เพียงแต่ครูต้องตั้งหลักให้มั่นว่า กิจกรรมที่จัดต้องเป็นไปตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ต้องสอดคล้องกับหลักสูตร 4 แห่งการศึกษา และต้องครอบคลุมกรอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4 หมวด 16 กิจกรรม เพียงเท่านั้น การจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ของครู” ก็จะสามารถนำพานักเรียนไปสู่จุดหมายได้อย่างแน่นอน

References

- Bureau of Academic Affairs and Educational Standards. (2015). *Time Management Instructional Manual “Reduce class time, increase learning time”*. Retrieved April 4, 2016, from <http://academic.obec.go.th/web/node/460>. (in Thai)
- _____. (2015). *Management Guidelines for Learning Activities “Reduce class time, increase learning time” for 1st - 3rd Grade Students*. Retrieved April 4, 2016, from <http://academic.obec.go.th/web/node/460>. (in Thai)
- _____. (2015). *Management Guidelines for Learning Activities “Reduce class time, increase learning time” for 4th- 6th Grade Students*. Retrieved April 4, 2016, from <http://academic.obec.go.th/web/node/460>. (in Thai)
- _____. (2015). *Management Guidelines for Learning Activities “Reduce class time, increase learning time” for 7th- 9th Grade Students*. Retrieved April 4, 2016, from <http://academic.obec.go.th/web/node/460>. (in Thai)
- Henriques, L. (1997). *A Study to Define and Verify a Model of Interactive-constructive Elementary School Science Teaching*. (Doctoral’s dissertation). University of Iowa, Iowa City.
- Kauchak, D. P. & Eggen. (1998). *Learning and Teaching: Researched-Based Methods*. Boston : Allyn & Bacon.

ผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดนุชา ปนคำ

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา

50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

e-mail: danucha_pk@hotmail.com

